

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

22 päivänä joulukuuta 2010*

Asiassa C-393/09,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Nejvyšší správní soud (Tšekien tasavalta) on esittänyt 16.9.2009 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 5.10.2009, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany

vastaan

Ministerstvo kultury,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit R. Silva de Lapuerta, G. Arestis (esittelevä tuomari), J. Malenovský ja T. von Danwitz,

julkisasiamies: Y. Bot,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

* Oikeudenkäyntikieli: tšekki.

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 2.9.2010 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany, edustajanaan advokát I. Juřena,

- Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek ja D. Hadroušek,

- Suomen hallitus, asiamiehenään J. Heliskoski,

- Euroopan komissio, asiamiehinään H. Krämer ja P. Ondrůšek,

kuultuaan julkisasiamiehen 14.10.2010 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta 14.5.1991 annetun neuvoston direktiivin 91/250/ETY (EYVL L 122, s. 42) 1 artiklan 2 kohdan ja tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY (EYVL L 167, s. 10) 3 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

- 2 Pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany (tietokoneohjelmien suojaamista ajava yhdistys, jäljempänä BSA) ja Ministerstvo kultury (kulttuuriministeriö) ja joka koskee viimeksi mainitun kieltäytymistä myöntää BSA:lle lupa harjoittaa tietokoneohjelmiin liittyvien tekijänoikeuksien yhteishallinnointia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

- 3 Marrakechissa 14.4.1994 allekirjoitetun Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen liitteessä 1 C olevan teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen, joka hyväksyttiin Uruguayn kierroksen monenvälisissä

kauppaneuvotteluissa (1986–1994) laadittujen sopimusten tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvissa asioissa 22.12.1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/800/EY (EYVL L 336, s. 1; jäljempänä TRIPS-sopimus), 10 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tietokoneohjelmia tulee suojata Bernin yleissopimuksessa [(Pariisin sopimuskirja 24.7.1971), sellaisena kuin se on muutettuna 28.9.1979 (jäljempänä Bernin yleissopimus)] tarkoitettuina kirjallisina teoksina riippumatta siitä, ovatko ne lähde- tai konekielisessä muodossa.”

Unionin säännöstö

Direktiivi 91/250

- 4 Direktiivin 91/250 johdanto-osan 7., 10. ja 11. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tässä direktiivissä ’tietokoneohjelmalla’ tarkoitetaan missä tahansa muodossa olevaa ohjelmaa, laitteistoon sisältyvät ohjelmat mukaan lukien; tämä käsite sisältää myös tietokoneohjelman kehittämiseen tähtäävän valmistelevan suunnittelutyön, jos valmisteleva työ on luonteeltaan sellaista, että sen tuloksena voi myöhemmässä vaiheessa olla tietokoneohjelma,

--

tietokoneohjelman tarkoituksena on kommunikoida ja toimia yhdessä tietokonejärjestelmän muiden komponenttien sekä käyttäjien kanssa, minkä vuoksi looginen sekä määrättyissä tilanteissa fyysinen yhteenliittäminen ja vuorovaikutus ovat edellytyksenä sille, että kaikki ohjelmiston ja laitteiston osat voivat toimia muiden ohjelmistojen ja laitteistojen sekä käyttäjien kanssa kaikilta osiltaan siten kuin niiden on tarkoitettu toimivan,

ohjelman osia, jotka mahdollistavat tällaisen yhteenliittämisen sekä vuorovaikutuksen ohjelmiston ja laitteiston osien välillä, kutsutaan yleisesti 'rajapinnoiksi'."

5 Direktiivin 91/250 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on tämän direktiivin säännösten mukaisesti annettava tietokoneohjelmille tekijänoikeudellista suojaa kirjallisina teoksina, joita tarkoitetaan kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehdystä Bernin yleissopimuksessa. Tässä direktiivissä 'tietokoneohjelmilla' tarkoitetaan myös valmistelemaan suunnitteluun liittyvää aineistoa.

2. Tämän direktiivin mukainen suoja koskee kaikkia tietokoneohjelman eri ilmaismuotoja. Ideat ja periaatteet, jotka ovat tietokoneohjelman minkä tahansa osan perustana, rajapintoihin sisältyvät ideat ja periaatteet mukaan lukien, eivät saa tekijänoikeudellista suojaa tämän direktiivin nojalla.

3. Tietokoneohjelmaa suojataan, jos se on omaperäinen siinä merkityksessä, että se on tekijänsä henkinen luomus. Muita arviointiperusteita ei saa soveltaa arvioitaessa, suojataanko ohjelmaa."

Direktiivi 2001/29

- 6 Direktiivin 2001/29 yhdeksännessä ja kymmenennessä perustelukappaleessa todeetaan seuraavaa:

”Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien yhdenmukaistamisen on perustuttava suojan korkeaan tasoon, koska nämä oikeudet ovat ratkaisevan tärkeitä henkisen luomistyön kannalta. Niiden suojaaminen auttaa varmistamaan luovuuden ylläpitämisen ja kehittymisen niin tekijöiden, esittäjien, tuottajien, kuluttajien, kulttuurin, teollisuuden kuin suuren yleisön etujen mukaisesti. Tämän vuoksi henkisen omaisuuden tunnustetaan olevan erottamaton osa omaisuuden käsitettä.

Voidakseen jatkaa luovaa ja taiteellista työtään tekijöiden tai esittäjien on saatava asianmukainen korvaus työnsä käyttämisestä, kuten myös tuottajien voidakseen rahoittaa tällaista työtä. Tuotteiden kuten äänitteiden, elokuvien tai multimediatuotteiden sekä esimerkiksi tilauspalvelujen kaltaisten palvelujen tuottamiseen vaadittavat investoinnit ovat merkittäviä. Henkistä omaisuutta koskevien oikeuksien riittävä oikeudellinen suoja on tarpeen, jotta tämän korvauksen saatavuus voidaan taata ja mahdollistaa näille investoinneille riittävä tuotto.”

- 7 Direktiivin 2001/29 20 ja 23 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tämä direktiivi perustuu periaatteisiin ja sääntöihin, jotka sisältyvät tällä alalla jo annettuihin voimassa oleviin direktiiveihin, erityisesti [direktiiviin 91/250/ETY], ja siinä kehitetään kyseisiä periaatteita ja sääntöjä edelleen ja sovitetaan ne tietoyhteiskuntaan. Tämän direktiivin säännöksillä ei ole tarkoitus vaikuttaa mainittujen direktiivien säännöksiin, ellei tässä direktiivissä toisin säädetä.

--

Tällä direktiivillä olisi edelleen yhdenmukaistettava tekijän oikeutta välittää teoksia yleisölle. Tämä oikeus tulisi ymmärtää laajasti siten, että se koskee kaikenlaista välittämistä yleisölle, joka ei ole läsnä paikassa, josta välittäminen saa alkunsa. Tämän oikeuden olisi katettava kaikenlainen teoksen siirto ja edelleen siirto yleisölle sekä langallisesti että langattomasti, mukaan lukien yleisradiointi. Tämän oikeuden ei olisi kosettava muita toimia.”

8 Direktiivin 2001/29 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tämä direktiivi koskee tekijänoikeuden ja lähioikeuksien oikeudellista suojaa sisämarkkinoilla ja erityisesti tietoyhteiskunnassa.

2. Muissa kuin 11 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa tämä direktiivi ei aiheuta muutoksia eikä millään tavoin vaikuta voimassa oleviin yhteisön säädöksiin, jotka koskevat:

a) tietokoneohjelmien oikeudellista suojaa;

--”

9 Direktiivin 2001/29 2 artiklan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen on:

a) tekijöillä teostensa osalta.”

10 Direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa langallinen tai langaton välittäminen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.”

Kansallinen säännöstö

- 11 Direktiivi 91/250 saatettiin osaksi Tšekin oikeusjärjestystä tekijänoikeudesta, lähioikeuksista ja tiettyjen lakien muuttamisesta 7.4.2000 annetulla lailla nro 121/2000 (zákon č. 121/2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, jäljempänä tekijänoikeuslaki).
- 12 Kyseisen lain 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus kohdistuu kaikkiin kirjallisiin ja muihin tekijän taiteellisen luomistyön tuloksena syntyneisiin teoksiin, jotka voidaan niiden käyttöalasta, tarkoituksesta tai merkityksestä riippumatta esittää missä tahansa objektiivisesti havaittavassa muodossa, myös pysyvässä tai väliaikaisessa sähköisessä muodossa.
- 13 Kyseisen lain 2 §:n 2 momentissa säädetään, että myös tietokoneohjelmaa pidetään teoksena, jos se on omaperäinen siinä merkityksessä, että kyseessä on tekijän henkilön luomus.

14 Kyseisen lain 65 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Tietokoneohjelmaa suojataan kirjallisena teoksena riippumatta sen ilmaisumuodosta, valmistelevalle suunnittelun vaiheet mukaan lukien.

2. Tietokoneohjelman minkä tahansa osan pohjana olevat ideat ja periaatteet – myös ne, jotka muodostavat pohjan sille, että se on yhteydessä toiseen ohjelmaan – eivät saa suojaa tämän lain perusteella.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

15 BSA teki yhdistyksen ominaisuudessa 9.4.2001 Ministerstvo kulturylle hakemuksen luvan saamiseksi tietokoneohjelmiin liittyvien tekijänoikeuksien yhteishallinnointia varten tekijänoikeuslain 98 §:n mukaisesti. BSA määritteli näiden oikeuksien soveltamisalan 12.6.2001 päivätyssä kirjeessä.

16 Hakemus hylättiin samoin kuin tästä hylkäyksestä tehty oikaisuvaatimus. BSA nosti tästä syystä kanteen näistä päätöksistä Vrchní soud v Pražessa.

17 Sen jälkeen, kun Nejvyšší správní soud, jolle asia oli siirretty, oli kumonnut nämä kaksi hylkäämispäätöstä, Ministerstvo kultury teki 14.4.2004 uuden päätöksen, jolla se hylkäsi uudelleen BSA:n hakemuksen. BSA teki sitten tästä uudesta päätöksestä oikaisuvaatimuksen Ministerstvo kulturylle, joka peruutti tämän hylkäämispäätöksen.

- 18 Ministerstvo kultury teki 27.1.2005 uuden päätöksen, jolla se hylkäsi jälleen BSA:n hakemuksen muun muassa sillä perusteella, että yhtäältä tekijänoikeuslailla suojataan ainoastaan tietokoneohjelman kone- ja lähdekoodia eikä lainkaan ohjelman esittämismuotoa tietokoneen kuvaruudulla, sillä graafinen käyttöliittymä kuuluu vain vilpillistä kilpailua vastaan annettavan suojan piiriin. Toisaalta se esitti, että tietokoneohjelmien yhteishallinnointi oli tosin teoriassa mahdollista mutta pakollinen yhteishallinnointi ei ollut ajateltavissa eikä vapaaehtoisesta yhteishallinnoinnista ollut hyötyä.
- 19 BSA teki tästä päätöksestä oikaisuvaatimuksen, jonka Ministerstvo kultury hylkäsi 6.6.2005 tekemällään päätöksellä. Hylkäämisen jälkeen kyseinen yhdistys riitautti viimeisimmän päätöksen Městský soud v Pražessa. Kanteessaan BSA esitti, että tietokoneohjelman määritelmä tekijänoikeuslain 2 §:n 2 momentissa käsittää myös graafisen käyttöliittymän. Sen mukaan tietokoneohjelma ilmenee niin konekoodin tai lähdekoodin kuin viestintätavan (viestintäkäyttöliittymä) tasolla.
- 20 Městský soud v Praze hylätyä BSA:n kanteen BSA teki kassaatiovalituksen Nejvyšší správní soudille. BSA:n mukaan tietokoneohjelmaa käytettiin, kun se esitettiin käyttäjän kuvaruudulla, joten tällaista käyttöä on suojattava tekijänoikeudella.
- 21 Koska Nejvyšší správní soud oli epävarma direktiivin 91/250 ja direktiivin 2001/29 säännösten tulkinnasta, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [direktiivin 91/250] 1 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että ilmaisu ’kaikkia tietokoneohjelman eri ilmaisumuotoja’ käsittää myös tietokoneohjelman

graafisen käyttöliittymän tai sen osan, kun on kyse tietokoneohjelman tekijänoikeudellisesta suojaamisesta teoksena kyseisen direktiivin mukaisesti?

- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, merkitseekö sellainen television kautta lähettäminen, jossa katsojilla on mahdollisuus saada aistihavainto tietokoneohjelman graafisesta käyttöliittymästä tai sen osasta, joskin ilman mahdollisuutta aktiivisesti hallita kyseistä ohjelmaa, [direktiivin 2001/29] 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua teoksen välittämistä yleisölle?”

Unionin tuomioistuimen toimivalta

- 22 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että pääasian tosiseikat tapahtuivat osittain ennen Tšekin tasavallan liittymistä unioniin. Ministerstvo kultury'n ensimmäinen päätös tehtiin 20.7.2001.
- 23 Ministerstvo kultury teki kuitenkin BSA:n useiden muutoksenhakujen jälkeen 27.1.2005 uuden päätöksen, jolla se hylkäsi uudelleen BSA:n hakemuksen. Tehtyään tästä uudesta päätöksestä Ministerstvo kulturylle oikaisuvaatimuksen, joka ei menestynyt, BSA nosti ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa kanteen sen kumoamiseksi.

- 24 On todettava yhtäältä, että pääasiassa riitautettu päätös on tehty sen jälkeen, kun Tšekin tasavalta liittyi unioniin, ja että sillä säännellään tulevaa tilannetta eikä menneisyyttä, ja toisaalta, että kansallinen tuomioistuin esittää unionin tuomioistuimelle kysymyksiä pääasiassa sovellettavan unionin lainsäädännön osalta (ks. asia C-64/06, Telefónica O2 Czech Republic, tuomio 14.6.2007, Kok., s. I-4887, 21 kohta).
- 25 Koska ennakkoratkaisukysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuin ratkaisee asian ilman, että sen tarvitsee periaatteessa tutkia niitä olosuhteita, joissa kansalliset tuomioistuimet ovat päättäneet esittää sille ennakkoratkaisukysymyksiä ja joissa ne aikovat soveltaa unionin oikeuden säännöstä, josta ne ovat pyytäneet ennakkoratkaisua (asia C-85/95, Reisdorf, tuomio 5.12.1996, Kok., s. I-6257, 15 kohta ja em. asia Telefónica O2 Czech Republic, tuomion 22 kohta).
- 26 Toisin on ainoastaan tapauksissa, joissa joko unionin tuomioistuimen tulkittavaksi saatettua unionin oikeuden säännöstä ei voitaisi soveltaa pääasian tosiseikkoihin, jotka ovat tapahtuneet ennen kuin uusi jäsenvaltio on liittynyt unioniin, tai olisi selvää, ettei mainittua säännöstä voitaisi soveltaa (em. asia Telefónica O2 Czech Republic, tuomion 23 kohta).
- 27 Nyt käsiteltävässä asiassa tilanne ei ole tällainen. Näin ollen unionin tuomioistuin on toimivaltainen tulkitsemaan ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mainitsemien direktiivien säännöksiä, ja sen esittämiin kysymyksiin on syytä vastata.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti sitä, onko tietokoneohjelman graafinen käyttöliittymä tämän ohjelman ilmaisumuoto direktiivin 91/250 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla ja saako se siten tämän direktiivin mukaista tietokoneohjelmia koskevaa tekijänoikeussuojaa.
- 29 Direktiivissä 91/250 ei määritellä käsitettä ”tietokoneohjelman kaikki ilmaisumuodot”.
- 30 Näissä olosuhteissa tämä käsite on määriteltävä siten, että otetaan huomioon sen sisältämän direktiivin 91/250 1 artiklan 2 kohdan sanamuoto ja asiayhteys sekä kyseisellä direktiivillä ja kansainvälisellä oikeudella tavoitellut päämäärät (ks. analogisesti asia C-5/08, Infopaq International, tuomio 16.7.2009, Kok., s. I-6569, 32 kohta).
- 31 Direktiivin 91/250 1 artiklan 1 kohdan mukaan tietokoneohjelmille annetaan tekijänoikeudellista suojaa Bernin yleissopimuksessa tarkoitettuina kirjallisina teoksina. Tämän artiklan 2 kohdassa tämä suoja ulotetaan koskemaan kaikkia tietokoneohjelman ilmaisumuotoja.

- 32 Direktiivin 91/250 johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa mainitaan, että tässä direktiivissä "tietokoneohjelmalla" tarkoitetaan missä tahansa muodossa olevaa ohjelmaa, laitteistoon sisältyvät ohjelmat mukaan lukien.
- 33 Tässä yhteydessä on mainittava tekijänoikeussopimuksen 10 artiklan 1 kohta, jossa määrätään, että tietokoneohjelmia tulee suojata Bernin yleissopimuksessa tarkoitettuina kirjallisina teoksina riippumatta siitä, ovatko ne lähde- vai konekielisessä muodossa.
- 34 Näin ollen tietokoneohjelman lähde- ja konekieliset koodit ovat sen ilmaisumuotoja, jotka siten ansaitsevat saada tietokoneohjelmia koskevaa tekijänoikeussuojaa direktiivin 91/250 1 artiklan 2 kohdan perusteella.
- 35 Tällä direktiivillä annettava suoja koskee siis tietokoneohjelmaa kaikissa ilmaisumuodoissaan, joilla se voidaan toistaa eri tietokonekielillä, kuten lähde- tai konekoodina.
- 36 On korostettava myös direktiivin 91/250 johdanto-osan seitsemännen perustelukappaleen toisen virkkeen sanamuotoa, jonka mukaan käsite "tietokoneohjelma" kattaa myös tietokoneohjelman kehittämiseen tähtäävän valmistelevan suunnittelutyön, jos se on luonteeltaan sellaista, että sen tuloksena voi myöhemmässä vaiheessa olla tietokoneohjelma.
- 37 Niinpä direktiivin 91/250 perusteella annettavan suojan kohde käsittää tietokoneohjelman ilmaisumuodot sekä valmistelevan suunnittelutyön, joiden tuloksena voi myöhemmässä vaiheessa olla tällaisen ohjelman toistaminen tai toteuttaminen.

- 38 Kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 61 kohdassa, mitä tahansa tietokoneohjelman ilmaisumuotoa on suojattava siitä lähtien, kun sen toistaminen merkitsee tietokoneohjelman itsensä toistamista eli kun tietokoneohjelma voi näin suorittaa toimintonsa.
- 39 Direktiivin 91/250 johdanto-osan 10. ja 11. perustelukappaleen mukaan rajapinnat ovat tietokoneohjelman osia, jotka takaavat kaikkien ohjelmiston ja laitteiston osien yhteen liittämisen ja vuorovaikutuksen muiden ohjelmistojen ja laitteistojen sekä käyttäjien kanssa mahdollistamalla siten näiden ohjelmien ja laitteistojen täysimääräisen toiminnan.
- 40 Graafinen käyttöliittymä on vuorovaikutusrajapinta, joka mahdollistaa tietokoneohjelman ja käyttäjän välisen viestinnän.
- 41 Näin ollen graafisella käyttöliittymällä ei voida toisintaa tätä tietokoneohjelmaa vaan se on ainoastaan tämän ohjelman osa, jonka avulla käyttäjät hyödyntävät mainitun ohjelman toimintoja.
- 42 Näin ollen graafinen käyttöliittymä ei ole tietokoneohjelman ilmaisumuoto direktiivin 91/250 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla eikä siten voi saada erityistä tietokoneohjelmia koskevaa tekijänoikeussuojaa mainitun direktiivin perusteella.
- 43 Vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on rajoittanut kysymyksensä koskemaan vain direktiivin 91/250 1 artiklan 2 kohdan tulkintaa, tämä seikka ei estä unionin tuomioistuinta esittämästä sille kaikkia unionin oikeuden tulkintaan liittyviä seikkoja, jotka saattavat olla hyödyllisiä sen ratkaistessa nyt käsiteltävää asiaa, riippumatta siitä, onko se viitannut näihin seikkoihin esittämässään kysymyksessä

(ks. vastaavasti asia C-392/05, Alevizos, tuomio 26.4.2007, Kok., s. I-3505, 64 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 44 Näin ollen on tutkittava, voiko tietokoneohjelman graafinen käyttöliittymä saada yleistä tekijänoikeussuojaa direktiivin 2001/29 perusteella.
- 45 Oikeuskäytännössä on todettu, että direktiivissä 2001/29 tarkoitettua tekijänoikeutta voidaan soveltaa ainoastaan sellaiseen teokseen, joka on omaperäinen siinä mielessä, että se on tekijänsä henkinen luomus (ks. vastaavasti direktiivin 2001/29 2 artiklan a alakohdan osalta em. asia Infopaq International, tuomion 33–37 kohta).
- 46 Niinpä graafinen käyttöliittymä voi saada tekijänoikeussuojaa teoksena, jos se on tekijänsä henkinen luomus.
- 47 Kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, onko nyt käsiteltävässä asiassa tilanne tällainen.
- 48 Arvioinnissaan kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon muun muassa graafiseen käyttöliittymään kuuluvien osien erityinen sijoittelu tai suunnittelu, jotta se voi määritellä, mitkä osat täyttävät omaperäisyysedellytyksen. Tähän on todettava, että graafisen käyttöliittymän osat, joita luonnehtii ainoastaan niiden tekninen tehtävä, eivät voi täyttää tätä edellytystä.

- 49 Kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 75 ja 76 kohdassa, omaperäisyys-edellytys ei täyty, jos näiden osien ilmaisutavan ratkaisee niiden tekninen tehtävä, sillä idean toteuttamiseen käytettäviä tapoja on niin rajallinen määrä, että idea ja sen ilmaisu sekoittuvat keskenään.
- 50 Tässä tilanteessa graafisen käyttöliittymän osat eivät mahdollista sitä, että tekijä voisi ilmaista luovuuttaan omaperäisellä tavalla ja päätyä lopputulokseen, joka muodostaa tekijänsä henkisen luomuksen.
- 51 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen esitetystä kysymyksistä on vastattava, että graafinen käyttöliittymä ei ole direktiivin 91/250 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tietokoneohjelman ilmaisumuoto eikä se voi saada tietokoneohjelmia koskevaa tekijänoikeussuojaa mainitun direktiivin perusteella. Käyttöliittymä voi kuitenkin saada tekijänoikeussuojaa teoksena direktiivin 2001/29 perusteella, jos se on tekijänsä henkinen luomus.

Toinen kysymys

- 52 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään pääasiallisesti sitä, onko graafisen käyttöliittymän lähettäminen televisiossa direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tekijänoikeuden suojaaman teoksen välittämistä yleisölle.
- 53 Kyseisen artiklan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa langallinen tai langaton välittäminen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että jokaisella on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

- 54 Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 23 perustelukappaleesta ilmenee, että ”yleisölle välittämisen” käsite on ymmärrettävä laajasti. Tällainen tulkinta osoittautuu lisäksi välttämättömäksi kyseisen direktiivin päätavoitteen saavuttamiseksi; kuten käy ilmi direktiivin johdanto-osan yhdeksännestä ja kymmenennestä perustelukappaleesta, tavoitteena on suojan korkean tason perustaminen muun muassa tekijöille, mikä mahdollistaa heille teostensa käytöstä asianmukaisen korvauksen erityisesti silloin, kun teoksia välitetään yleisölle (asia C-306/05, SGAE, tuomio 7.12.2006, Kok., s. I-11519, 36 kohta).
- 55 Näin ollen teoksen lähettäminen televisiossa on lähtökohtaisesti yleisölle välittämistä, jonka sallimiseen tai kieltämiseen yksinomaan sen tekijällä on oikeus.
- 56 Lisäksi tämän tuomion 46 kohdasta ilmenee, että graafinen käyttöliittymä voi olla tekijänsä henkinen luomus.
- 57 Jos kuitenkin graafinen käyttöliittymä esitettäisiin televisiolähetyksen osana, televisionkatsojat saisivat tämän käyttöliittymän vain passiivisesti, vailla mahdollisuutta käyttää sitä. He eivät voi käyttää käyttöliittymän toimintoa, joka mahdollistaa tietokoneohjelman ja käyttäjän välisen vuorovaikutuksen. Koska graafista käyttöliittymää ei televisiossa lähettämisessä anneta yleisön käyttöön siten, että yleisön muodostamat henkilöt voisivat käyttää käyttöliittymää luonnehtivaa keskeistä osaa, eli vuorovaikutusta käyttäjän kanssa, graafista käyttöliittymää ei välitetä yleisölle direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.
- 58 Niinpä toiseen esitetyistä kysymyksistä on vastattava, että graafisen käyttöliittymän lähettäminen televisiossa ei ole direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tekijänoikeudella suojatun teoksen välittämistä yleisölle.

Oikeudenkäyntikulut

- 59 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Graafinen käyttöliittymä ei ole tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta 14.5.1991 annetun neuvoston direktiivin 91/250/ETY 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tietokoneohjelman ilmaisumuoto, eikä se voi saada tietokoneohjelmia koskevaa tekijänoikeussuojaa kyseisen direktiivin perusteella. Käyttöliittymä voi kuitenkin saada tekijänoikeussuojaa teoksena tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY perusteella, jos se on tekijänsä henkinen luomus.**

- 2) **Graafisen käyttöliittymän lähettäminen televisiossa ei ole direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tekijänoikeudella suojatun teoksen välittämistä yleisölle.**

Allekirjoitukset